

УДК: 811.163.41'282.3'366.544

ИД: 188022284

Примљено: 2. септембра 2011.

Прихваћено: 25. новембра 2011.

Оригинални научни рад

ПРОФ. ДР МИЛЕТА Д. БУКУМИРИЋ¹

Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици,
Филозофски факултет, Катедра за српски језик

УПОТРЕБА АКУЗАТИВА У ГОВОРИМА СЕВЕРНЕ МЕТОХИЈЕ

Сажетак: Најизразитије дијалекатске особености говора северне Метохије у погледу употребе беспредлошког акузатива испољавају се у дуплирању облика у истој конструкцији, а у предлошко-падежним везама у губљењу опозиције места и циља кретања, као и његове употребе с предлозима на и у уместо локатива, а предлога *код* и *пред* уместо инструментала.

Кључне речи: акузатив, субјекатски акузатив, објекатски акузатив, акузатив с предлогом, предлошко-парежне везе.

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Грађа за овај рад снимљена је у току лета 1992. и 1994. године за дисертацију *Говори северне Метохије*. Одабрано је тридесет равномерно распоређених пунктова у којима су претежно живели Срби старинци чији је говор предмет овог истраживања. На простору северне Метохије у време бележења грађе Срба је било у око 90 насеља. Овде испитивани говор је косовско-ресавски, који се на назначеном простору пружа од Мокре горе на северу до села Лоћана нешто јужније од Дечана и од Руговске клисуре до Дренице у правцу исток – запад.

---

¹ miletabukumira@yahoo.com

Информатори су биле особе у одмаклим годинама код којих се није учовао утицај суседних говора или школе и средстава јавног информисања. Захваљујући њиховом стрпљењу забележена је грађа која је коришћена и за овај рад. И овом приликом им најискреније захваљујем на драгоценој помоћи и гостопримству.²

Акузатив без предлога

1. Акузатив спада у групу централних падежа јер се јавља у функцији допуне прелазних глагола, у функцији правог објекта, као у књижевном језику (Стевановић 1974: 382–383; Пипер и други 2005: 200–202). У зависности од значења глагола којем је појам у акузативу допуна у виду правог објекта испољавају се значења овог падежа:

а) у резултату радње настаје објекат с именом у акузативу: Извџдимо *брџзду* (Др). Сџјемо *йшеницу* (Т). Сџјал’и смо *кондџл’у*³ (К). Извџдимо *йовџсмо* (Ж). Ископџмо *рџйу* (Бр). Пџко *ракџју* (Л). Ткџмо *сџкно* (Ж).

б) настају промене на објекту: Убрџ *онџ койрџву* (Дш). Да л’ *џа убџ* (Дњ). Пџра женџо *сџна* (Дњ). Кџ ће да подџји *јџџаце*, јџ ћу да *и* подџјим (БП). Млџдица да побрџше *сџбу* (Н). У мочџло покџсел’имо *кондџпл’у* (Гр). Побџремо *ју* (Ки). Свџтови пџју *ракџју* (СЛ). Д идџмо да прџсимо *девџџку* (Ки). Не дџјте да бџју *йџџа* (Т);

в) мења се положај, локација објекта: Не отвџрај *врџџџа* (Бс). Упрџго *јџџце* (Св). Довџла *деџцу* (С). Укрџла *бурџло* (Бл). Дџде ни *маџџре* (Дњ). Узџмал’и *виџшак* (Си). Донџсе *брџшно* (Д).

г) не дешавају се никакве промене на објекту: Си ћитџо *нџвине* (Гр). Да ми бџг сачџва *џавџу деџцу* (Б). Ка да је чџвџо пџцка *йовџџа* Лџе.

2. Уз партитивни генитив у функцији квантификатора име појма је у облику акузатива:

Зџлоџ л’џба да и дџм (Л). Нџписа ми *йџрче* џртџје (Б). Појџ *комџџ* прџјџ (Др). Нџси *киџџу* босџл’ка (Д). Тџри *йосџйку* жџра (Ки). Тџрим по *йџс* брџшња (Г). Кџпџјо воданџцу за *џдан бџџу(к)* коломбџћа (Ки). Изнџсу *џанџрче* скџрупа (Би). Понџсе *јџдан казџн* кџјмџка (Бл). *Ибрџче* ракџје напџни (Т). *Кџџџо* водџ донџсу (Би). Донџси *кџџу* водџ (Би). Напџни јџдну *флџџу* ракџје Дш (П). Дџј му јџдну *чџџу* ракџје (Бс). Узмџ *кџџу* водџ (Д). Ако ймаш *каку кџџл’у* мнџка (К). По едан *йрџџри* брџшња испџчи (Лџе). *Тџвар*

² Уз примере навођене су и скраћенице које су дате у списку истраживачких пунктова.

³ У говорима северне Метохије артикулација гласова *л*, *љ* не одговара артикулацији у говорима узетим за основицу књижевног језика те се у овом раду другачије обележавају. Глас *л* испед платалних вокла је палатализован и изједначен са гласом *љ* који је овде нешто тврђи. Оба се обележавају графичом *л* са апострофом (*л’*).

брашња мџе да ста̀не (Б). Покѹпио ма̀су л'ѹди (Си). Насложио їомї̀лу дрвѹ (Ље). Да̀дну ју ша̀ку шећѹра (Ље). Па̀р вџлова врѹдѹло (Ље).

3. У количинским конструкцијама име у акузативу обично се јавља са глаголом *имаїи*:

Има̀ло је преко *сїдїи́ину* свѹтова (С). Има̀о преко *ил'а̀ду* овѹца̀ (С). Имало *ваї̀он* рѹпе у двѹес а̀ри(Г).

4. Уз глагол *имаїи* употрбљава се акузатив и у конструкцијама у којима би у књижевном језику био употрбљен облик партитивног генитива:

Отиша̀о би да је има̀о *їа̀ре* (Б). Да їма *їа̀меї*, да се одвѹи (Ки). Ко̀ їма *срѹћу* њѹму је ла̀ко да живї Ж.

5. Акузатив уз негацију јавља се напоредо са словенским генитивом:

Њїе *има̀о дѹцу* (СЛ). Не мџе – *їма дѹцу* (Л). Не́ма ни *жѹну* ни *дѹцу* (Св). Ја̀ *дѹцу* не́мам (Б). Не́ма ни *кѹла* ни *вѹла* (Г). Не́мам *їа̀ре* д идѹм да се л'ѹчим (Би). Не вїди ни *бѐлу* *кобїлу* (БП). Не зна̀ *мџу* *невѹлу* (СЛ).

6. Појам с именом у акузативу у објекатској конструкцији обухваћен је у потпуности па се обично јавља без одредбе за количину и уз именице које омогућавају квантификацију:

Вїђа̀о се с њїма кад би прода̀ва̀о *сїр* (Пр). Она̀ј пїје *вїно*, она̀ј со̀к (Ки). Л'ѹди *їїју* ракију (СЛ). Ка се бра̀ћа одвѹју и кад слѹму *л'ѹб* не́ма више за̀једнице (Г).

7. Уз глагол *лаїаїи* редовно стоји појам с именом у акузативу⁴:

Са *ћу* *їе* *лаїаї* (Љу). Живѹта ми дѹца̀ *не ла̀жем* *їе* (Гр). Срмѹта да *їе* *ла̀жем* (Дш). Да *їе* *ла̀жем* не мџу (Т). Штѹ *ме* *ла̀жеш* (Г). Ако *ла̀жем*, *їебе* *їе* не́сам нїкад лагѹо (Гр). *Лаїа̀о* *ме* да идѹ у шкѹлу (Дс). Срмѹта да *ла̀жеш* *ѹца* (Би). *Лаїа* *ме*, не кте да дѹђе (Бр). Мѹра̀о сам да *їе* *ла̀жем* (Л). На коферѹнције *су* *не* *лаїа̀л'и* ка *су* *прїчѹл'и* (Бл). *Лаїа* *ме* ѹчи на̀ очи (БП). Не зна̀м та̀чно, да *їе* *не* *ла̀жем* без нѹжде (Пр). Ако *їе* *ла̀же*, л'ѹба ти не тра̀жи (Ље). *Свѹкоїа* да сам *лаїа̀о*, *їебе* не́сам (Гр). *Лаїа̀о* сам *їа* што са(м) мѹра̀о (Т).

8. Глаголи *їомаїаїи*, *судїиїи*, *дароваїи*, такође захтевају допуну у акузативу:

Дѹвер *ју* *їомаїа* (Бл). Овѹке *мї* *їомаїа*мо (Си). 'К ој да *ве* *їомѹнемо* да напра̀вимо цркву (Си). Ја̀ сам и *ма̀јку* *їомаїа̀ла* (Б). *Он* *їа* *їома̀же* (Л). *Помѹла* *не* *пшеница* (СЛ). Оће да *у* *їомѹне* *тѹ* *дѹцу* (СЛ). *Он* да *некоїа* *їомаїу* (Бл). *Помѹау* *ме* с па̀рама (Пр);

⁴ Уз глагол *лаїаїи* датив је забележен само у једном примеру: Је л' ви кра̀ла, је л' *ви* *лаїа̀ла* (Л).

Ќна *ве сѹди* (К);

Понѣко *ѿа гарѹе* (Б). Мнадица *ѿа гарѹе* (Би). Полазника *гарѹемо ѿа* (Дс).

9. Акузатив је обичан и у функцији допуне глагола *кошѿаѿи*, *вероваѿи*:

Не кошта *ѿе* нѿшта БП (Т). Шта *ѿе* кошта (Г). Кол'ѿко *ѿа* кошта (Л). Коштало *ме* дѳста (Д). Тѳ *ѿа* коштало живѳта (Б). Не питај кол'ѿко *ме* коштало, *мѣне ме* тѳ коштало – ѣаво и по (ДД). Шта кошта *дѳкѿора* да напише оправдање (Т). Тѳ *сел'ака* скѹпо кошта (Бр). *Домаѿина човѣка* не кошта нѿшта да помѳгне сиротѿњу (Ж). *Нѣке* је кол'ектив коштао скѹпо (Ки). *Мѣне* је негѳво шкѳловање дѳста коштало (Б). Сна би *свѣкра* мнѳго коштала (С);

Ако веруеж *бѳѿа*, цѳо дан несам стала (Бр).

10. Функцију допуне глаголима типа *ѿосѿиѿи*, *мрсѿиѿи* илустроваће следеѿних неколико примера:

Постѿм *срѣду* и *ѿѣѿак* (Г). Постѿл'и *вѣл'ике ѿѳсѿе* (Би). Нѿко ти више не постѿ ни *Пеѿрѳве* ни *Госѿоѿѿине ѿѳсѿе* (Си). Пѳсти *срѣду*, пѳсти *ѿѣѿак*, вѿше се постѿло но што се мрсѿило (Л);

Омрсѿл'и *слѳву* (Г). Нѣ би имал'и ш чѿм да омрсѿимо *рѳбл'е* (Дс).

11. У функцији логичког субјекта акузатив се бележи од личне заменице у енклитичком облику обично уз апстрактне именице типа: *бриѿа*, *срамоѿа* и *сѿрао*, као носилац психофизиолошког стања:

Каже, баѿ *ме* брѿга (Г). Брѿга *ме* што нѣма (Бр). Нѿје *ме* брѿга (Бс). Шта *ѿе* брѿга што пѿје (Бр). *Брѿга ѿа* ѿѣѿа (Пр);

Срамѳта *ме* (Д). Нѿје *ѿа* срамѳта (Би). Ја *ме* срамѳта (Јѹ);

Сѿрао ме да седѿм сама (Г). *Сѿрао ме* да не дѳју (Н). *Сѿрао ме* да не бѿдне тѳмо (Бр).

Срмѳта *ју од секрѳве* (Би). Бѿлѳ *ме* стрѳо *од човѣка* (Г).

12. Беспредлошки акузатив бележи се и у семикопулативном предикату:

Прекѿни *ѿрѿчу* (Г). Пѳсе тѳга ѳни настави *ѿѣсму* ка да нѿшта нѿје бѿло (СЛ). Почѣ(с)мо *рѳзѿвор* и *ѿѳлу* (Ки).

13. Експликативни акузатив јавља се као семантичка допуна глагола типа: *одобрѿиѿи*, *осеѿаѿиѿи*, *омоѿуѿиѿиѿи*, *осѿѿураѿиѿи*, *слуѿаѿиѿи*, *издржѿаѿиѿи* и сл: Одобрѿише ми *ѳсусѿо* (Б). Ја несам осѣѿала *кривѿѿу* (Л). Алѿл ју вѣра кад је омогѿѿила *ѿѣркѣ сѿѿудѿрање* (ЈѴе). Осигурѿл'и му *долѳзак* код кѿѿе (ДД). Дан-ноѿ слѿшала секрѳвину *вѿку* (Гр). Нѿје мѳгла да издржѿи *ѿал'ѿку ѿрдѿњу* (Н).

14. У екскламативним изразима акузатив није заступљен у оној мери у којој је фреквентан на подручју источне Србије и Поморавља, али га има:

Бдџа л'и ти твојџа (Г). *Крџс му њџгџв* (Бр). *Суђбину ти овџку* (ДД). Псџје: и *дџа* му и *мџку* му (С).

15. Темпорални акузатив је обичнији и фреквентнији од темпоралнога генитива као и у неким другим сродним говорима (в. Милорадовић 2003: 170). Уз име у акузативу са темпоралним значењем редовно стоји заменица, придев или број у функцији атрибута:

Тџ вџче смо тџшл'и (ДД). *Дџђе иџу нџћ* (Бр). *Кџша иџу нџћ* пџда (Ки). *Тџ нџћ* сам конџчијо (Т). *Свџко јџџро* би ишџо (ДД). *Свџку нџћ* бџгу (Ж). *Овџ л'џшо* нџ кте Би;

Чџвај џџлу јџесен (Би). *Пџсена џџлу зџму* нџма слџбодно (Т). *Џџлу зџму* по шџме ишл'и (Дш). *Здрџво џе* да бџдне *џџлу тџдину* Ж;

Дрџџи гџн дошџо (Бл). *Трџћи гџн* Осџјане йма (Т). *Онџј гџн* бџла сџкрана (Би). *Џџо гџн* седџло (ДД). *Јџгну нџћ* крџну вџз (Т). *Јеси вџдо ирџву нџј* штџ е (Јџе). *Дрџџу нџј*, *иџрџћу нџј* нџшта (Јџе). Бџше *грџџу нџј* вџдро (Јџе). *Јџгну тџдину* нџмџдема кџмбај (Ки). *Прџву тџдину* да понџсем (БП). *Дрџџу тџдину* потџпо војниџе (Б).

16. Дуплирање акузатива у истој конструкцији са циљем појачавања⁵ обична је појава, као што је обична појава дуплирање датива (Букумирић 2009: 7). Наравно, на почетку реченице енклитика је у постпозицији, а у унутрашњости испред акценатског облика личне заменице или синтагме у функцији допуне.

Мџне ме прџтише (БП). *Мџне ме* дџла јџднојзи (Др). *Мџне ме* тџ йнтересуе (Г). *Мџне ме* пуџсти свџм пуџшком (БП). *Мџне да ме* пџту (Д). *Њџџа џа* мџјка завџла (Бл). *Њџџа су џа* убџл'и (Ј);

Пџта ме мџне (Ж). Не фџташ *ме* вџше тџ мџне (Бр). *Он ме мџне* познџе дџбро (Св). *Нџшта ме мџне* нџсу звџл'и (БП). *Оџе да ме* нџси *мџне* на л'џђа (Бр). Не вџдим *иџе иџџбе* (Дш). *Јџ иџе* закџсни *иџџбе* (Јџе). *Кџбул'иш л'и џа* тџ *њџџа* (Пр). *Прџймо џа* и *њџџа* (Би). *Пџсл'е* и *њџџа џа* рџни (Бс). *Он* проверџва *џа љџџа* (Б). *Вџјвода* се бојџо да *џа* не убџје *њџџа* (Б). *Дрџџи* дџн убџл'и *џа* и *њџџа* (Дњ). *Искочџше* те не срџтоше *нџс* (Бл). *Дошџо* па *ју* нџје нашџо *њџ* (Би). *Довџо* не е *нџс* (Т). *Мџрџл'и* смо да *џа* уфџтимо *њџџа* (Дњ). *Јџ* сам *џа љџџа* познџвџла (Др);

Онџ иџџку тџџџ *џа* (Бс). *Онџ влџс* прџдејџ *џа* (Бс). *Овџј жџр*, дџбро *џа* издрџбиш (Дш). *Овџџа грџџоџа* убџше *џа* (Бр);

Ми би *ју* попџрил'и *онџ конџџл'у* (Л).

⁵ Ову особину која карактерише источнџчногорки дијалекат запазио је професор Стевановић и „код метохиског становништва” (Стевановић 1933–34: 117).

22. Значењу синтагми с предлогом *за* из претходне тачке слична су и значења те предлошко-падежне везе уз глагол *џлакаџи* и синониме тога глагола:

Ќна грдна *џлџчи за мајку* (Ље). Ќна *џиџџи за мајку* (Ље). Не питај плџче сирџта *за сџна*, не сџши џбраз (Г). Срмџта да плџче чџвек *за жџну* (Ж). Плџкал'е су чџре *за џца*, џдрл'е су се плџчући (Гр). Да не плџчу снџе *за секрџву* Љу.

23. Иако означавају намену, нешто другачију нијансу значења имају синтагме с предлогом *за* у конструкцијама где појам с именом у акузативу неће бити директни корисник онога што је резултирало радњом глагола у предикату, већ је акузативна синтагма у пасивном положају:

Бачџца престџви *за вечџру* (Ки). Донџсе се папрџка *за мџзе* (Т);
Донџсимо хрџну *за зи му* (Л). Да кџпиш вино *за слџву* (Би);
Ќзо је га *за џри џлог* (СЛ). Држџл'и су сџмо *за сџгло кџња* (Л).

24. Кад је акузатив с предлогом *за* у функцији прилошке одредбе за време, означава да ће се оно што произилази из значења глагола у предикату дешавати у интервалу означеном том акузативном синтагмом, коју, обично, чине називи празника, или други називи са временским значењем:

За Бџжић џсто (Бр). Дошџо лџни *за Сеџџа Јовџна* (Г). *За Госџџџин-дан* смо џшл'и у Дџчане (Љ). Пребџклџ би не мајка *за Вел'џдан* (Би). Да стџвимо тџ *за џонедџник* (С);

Сачџвамо тџ *за тџдину дџнџ* (Л). Дџј ће *за мџсес-двџ* (Љу). Сџјемо кад бџде време *за сџџву* (Бр). Ниџ овако бџло ни *за време џџрско* (Ки). Да се вџдимо *за недџл'у-двџ* (К).

25. Синтагма *за* + акузатив у функцији допуне глагола типа *џричаџи*, *расџџиваџи се*, и израза типа *водиџи рачуна* и сл., има исто значење као синтагма *о* + локатив у књижевном језику. Појава је позната на ширем подручју косовско-ресавских говора (Грковић 1968: 149):

Устџвио се да се распџта *за дџџе* (Б). Пџчне да се распџтџје *за џрџџел'а* (Ки). Ќна је прџчџла *за џџјну ћџрку* (Л). Да прџчам *за Марка Аџанина* (Бр). Јџ сам водџјо рачуна *за ни* (Ж). Чџјеш л'и шта *за сџна* (Дш).

26. Уз глаголе *учџиџи*, *џложџиџи*, *хџџџи* стоји допуна у виду неправог објекта коју чини синтагма *за* + акузатив као резултат радње глагола у предикату:

Ќн је учџо *за л'екџра* (Л). Учџи у Призрен *за џџа* (С). Ктџо да га узмџ да учџи *за џџа* (С). Кџ учџи *за џџа* свџ му обезбџђено (Д);

Положџила и *за кџла* (Љу). Ќма полџжено и *за џуџџбус* (Г). Ќма још један џспит да полџжи *за насџвницу* (СЛ). Полџгџл'и су *за фал'џфрикаџију* (Ље). Нџма полџжено *за џрџфесора* (Б);

Пита ју поп оће л'и та за мѹжа (Дш).

27. Акузатив с предлогом за јавља се уз глагол *сѹићи* у значењу *дос-иѹи*, *дорасѹи*, *сѹасѹи*:

Порасла дѹца, сѹн ми за *женѹдбу* (Дш). Ја кандидат за *женидбу* (Б). Стѹгло му дѹте за *шкѹлу* (Г). Стасал'е девојке за *ѹгају* (Л). Стѹгл'и сѹнови за *војску* (БП).

28. Уз глаголе типа *верѹи се*, *удѹи се*, глаголе који означавају женидбено-удадбени акт, акузатив с предлогом за означава појам на кога се односи значење глагола уз који синтагма стоји:

Вѹри се за *еднѹта* у Бело Пѹл'е (Је). Овѹме старѹјему је ѹдата за *л'ѹкара* (Је). Ћѹрка ми ѹдата за *Сѹракѹна Рѹсѹѹвића* (Н). Изгл'ѹда ће да се удѹ за *судѹју* (Си). Бѹла ѹдата за *једнѹта Јовѹнѹвића* ис Прѹкала (С).

29. Акузативна синтагма с предлогом за уз глаголе који означавају кретање, акузативна синтагма с предлогом за означава правац према месту с именом у том облику:

Нѹки ктѹл'и д идѹ за *Вѹраждин* (К). Пѹсе отишѹо за *Драѹол'ѹвац* (Ж). Мѹсл'ил'и смо да се пребѹцимо за *Пѹдѹорицу* (Бр). Тѹде за *Мѹшровицу* (Бл). Онѹ потѹраше за *Црнѹ Гѹру* (Т). Ја би ишѹо за *Пѹћ* (Св). Ктѹл'и д идѹду за *Срѹбију* Дш (Ки). Одѹтл'е не пребѹцише за *Нѹмачку* (ДД). Да нѹеж да ме тѹраш за *Швѹјцарску* (К). Ћѹрал'и кѹње за *Ишѹл'ѹју* (Је). Мѹра да га ћѹра за *Пѹћ* (Св). Отѹдосмо за *Орѹховац* (Гр). Упѹтѹише га за *Бедѹрад* (Би). Отѹраше ме за *Исѹок* (Бр). Каже идѹм за *Лѹубѹнић* (БП). Оте да и тѹру за *Грѹчку* (Б). Побѹго за *Калѹћерицу* (Б).

30. Предлог за са акузативом употребљава се у конструкцији са поредбеним *као*:

Спрѹма се *ка* за *слѹву* (Л). Обрадовал'и се *ка* за *једвадѹчек* (Г). Спрѹмѹл'и се *ка* за *ѹрвичаре* (Гр). Имѹло је свѹга *ка* за *свѹдбу* (К). Идѹ пребѹчѹна *ка* за *ревѹну* (Т).

31. Ова предлошко-падежна веза јавља се и у функцији основа, критеријума обично уз описне придеве:

Овѹ симентѹлке нѹсу за *мл'ѹко* (СЛ). ѐвце бал'ѹше су дѹбре за *јѹтаце*, ако нѹмају мл'ѹка (Пр). Бардѹке су дѹбре за *мл'ѹко*, а ѹмају ѹштру вѹну (Јѹ). Зѹклал'и би по једну мршаву за *клѹницу* (ДД). За *мѹју Л'ѹѹу* нѹје имѹло мѹмка (Кг). За *у кѹла*, нѹје и(х) имѹо кѹ, а за *у орање* да ти надѹју чкѹмбу (Г).

32. Синтагма *за* + акузатив није реткост у функцији прилошке одредбе за начин:

Зáва л'у́та на њу́ (Ље). Рече л'у́т сам на *иѣбе* што ми не ка́жеш (Пр). Сна́ усну́ла 'свом жестином напасти, викати' на мѣне да ме прегу́не (Г). Онѝ командѝри ви́чу на војни́це (Б). Што ви́чеш на њу́ (Г). Криво ми на *иѣбе* (Кг). Їмају инáт на нáс (Љу).

38. Синтагма *на* + акузатив употребљава се за одређивање места које се поставља као крајња граница означене мере у простору:

Билá е на *двá* кòрака од мѣне (Бс). Седѣла је на *двá* мѣшра од Бѝстрице (Г). Де да га ви́диш кад је на *километар* од тебе (Би). Ви́ди се на *километар* (Л). Седѣо је на *мѣшар* од бинѣ (Св). Са́д је дал'ѣко, на *дáн* óда од мѣне (Би).

39. Синтагмом *на* + акузатив означава се правац кретања те она има прилошку функцију уз глаголе типа *ићи, кренући, угарићи*:

Їшл'и смо нáоколо на *Дòлац* (Дс). На *лјѝове* д идѣте за у Новосѣл'е (Гр). полáко на *Злакѝћане* (Ки). Овудѣр на *Пáшино Сѣло* је бл'йже (Н). Мѝ смо крѣнѣл'и на *Жáч* (Т). Мòже л' се на *Главѝчицу* (Г). Не знáм да л' мòж на *ѣрогром* (Св). Прòшл'и смо на *Л'ѣшане* (Г). Удáрисмо на *Осòјане* па у Ђура́ковац (Т). На *Рòмуне* ти је бл'йже (ДД). Удáрисмо трѣп на *Сѝародвò-ране* (Г).

40. Предлог *на* са акузативом стоји као допуна глаголу *ићи, ѝојити* уз именицу вода када је означена као циљ кретања:

Їди нá *воду* (Г). Не смѣм д идѣм на *сѝѝуденац* (ДД). Д идѣмо на *Врѣло* (Гр). Ка́ ћемо на *мòре* (Кг). Отѝдни на *чѣшму* (Пр). Да идѣш на *ѝзвор* да ми донѣсеш водѣ (Л). Да идѣш на *Брсѝовѝчку чѣшму* (Г). Їди на *бѝнцу* да испѣреш (ДД).

Поѝмо на *јáз* (Г). Поѝл'и смо на *бѝнцу* (ДД).

41. Уз глагол *личићи* акузатив с предлогом *на* означава појам на који се односи садржина глагола у предикату:

Штá ју брѝга на *кòѝа* л'йчѝ (Гр). На *коѝа* ћу да л'йчѝм (Љу). Вòл'им да л'йчѝ на мѣне (Св). Не л'йчѝ на *мáјку* (Л). На *дѣду* л'йчѣо (Др). Да ви́диш јáде, дѣте не л'йчѝ на *òца* (К). Дѣте л'йчѝ тѣ на *једнóѝа* и(з) сѣла (Ље). Л'йчѝ на *једнóѝа Цѝанина* што је код њѝ рáдѝјо БП.

42. Такође уз глаголе типа *мирисаћи, смрдећи* стоји допуна у акузативу с предлогом *на*:

Мерѝше на *л'ѣѝѝи* (Г). Мирѝше на *ѝал'ѣвину* (Пр). Мирѝше на *рáѝ* (Бр). Сòба замирѝсала на *ѝѝво* (Си). Не знá се нá *иѝа* овò мирѝше (Пр). Тѝ, бáба, смрдѝш на *бáл'ѣѝе* (Би). Заудáра на *ракѝју* (БП). Сòба смрдѝ на *дувáн* (ДД). Кѣћа заудáра на *нечисѝòћу* (Г). Намáцáла се па мирѝше на *ѝомáгу* (Дс).

43. Синтагма *на* + акузатив у функцији прилошке одредбе за време односи се на време које означава именица у тој синтагми. Обично су то називи празника или годишњих доба:

На Сеџоџа Трџвџна не вал'а да се рџди (С). *На Бџџић* је грџјало сџнце (Гр). Вџрила сам се *на Госџођиндан* (Гр). Крџнџла сам у шкџлу *на Сеџоџа Лесџндрџја* (Г). *На Нџву џџдину* да дџђу за џџ (Др). *На Свеџоџа Сџву* пџде чџђави снџг (Г).

На џесен у шкџлу (БП). *На л'еџо* у планину (Си). Ако дџ бџг *на џрол'еће* ћу да пџчнем (Л).

44. По значењу су веома блиске падежне синтагме акузатива са предлогом *на* које означавају начин на који се радња врши са синтагмама којима се означава средство за вршење радње управног глагола:

Пџта ел' те *на сџлу* дџл'и (Дс). Рџде свџ *на џрџвару* (Л). Да г узмџм *на мџшицу* (Ж). Дџо и нџкоме *на рџну*, *на ћџсим* (Т). *На мл'екарџну* прко л'џта (Т). Мџрило се *на џришин* (Пр). Сџјеш ју *на рџдџве* (Бс). ѐни *на џџхов дџбичај* (Л). Свџ устџну тавџко *на ноџе* (Би). Мџрџо сам *на фџјџу* д узмџм (Л). Крџмид сџјемо *на л'џје* (Дш). Сџје се *на брџзду* (Б). Ѓџф ми *на рџдџве* да посџјем (Б). Нџће да ме нџси *на л'џђа* (Бр).

Дџшл'и наводаџџе *на сџнџце* (Бс). *На кџла* смо носџл'и (Пр). Ктџл'и *на чџмац* да идџмо (ДД). *На машине* су косџл'и (Б). *На џрџбене* се гребенџла (Б). *На кџња* ју доведџу (Б). Ткџл'и *на рџзбој* (Ки). Вџдиџо вџду *на нџкџџе* (Ље). Напрџве *на мџс* (Т). Пл'џл'е су гџјтан *на вел'џшке* (К). Пресџјал'и би пџпо *на сџџо* (СЛ). Прџло се *на врџџџо*, прџло се *на мџл'ку* (Ље). Препрџл'и би *на мџл'ку* (Н).

Свџ смо *на зџл'е кџвал'и* (Б). Скџвај *на крџвл'е* мл'џко (Б). *Само на мнџко* и *коџрџве* кџвал'и (Д).

45. Акузатив с предлогом *на* јавља се у функцији пропратне околности, као прилошка одредба за начин у конструкцијама где објекат с именом у акузативу с предлогом *на* настаје као продукт процеса радње означене креативним глаголом:

Прџдџм га па га мџтам *на клџџче* (Ље). Ка се испрџдџ смџта се *на канџру* (Г). Пограбул'а се па се скџпи *на џомџлу* (Би). Изрџже се па се слџџи *на џимџју* 'слог тек изрезаног сировог ћерпича у порџђаних да се суше природним путем' (Св).

46. Акузатив с предлогом *на* јавала се у својству индиректног узрока као подстицај за вршење радње:

На мџју комџнду војниџи се развише у стрџлце (Б). Оженџо се *на мџјчино навал'џвање* да се жџни (Г).

47. За акузатив с предлогом *на* у функцији атрибута нашло се неколико примера:

Обукла цѣмпер *на ѿри ѿдл'е* (Н). Носила сам сукњу *на ѿниѣ* (Г). Носила сам рашу *на ѿл'есуре* (Би).

48. Ова предлошко-падежна веза не представља реткост у устаљеним изразима типа:

Пало му *на ѿамѣи* д иде у планину (Пр). Оће сна *нама на себе* 'понос' ко је ка она (Г). Не пита никога, но *на свѣју ѿлаву* ради (БП).

49. Акузативом с предлогом у указује се на унутрашњост појма који се одређује као циљ кретања:

Стави га *у брашине* (Б). Ставимо *у нахва* (Б). Понѣси овѣ *у нахвица* (Г). Ул'егомо *у вајоне* (Б). Бацају пारे *у кошѣо* (Ље). Повѣди л'уде *у сѣбу* (Ж). Л'егни дѣцу *у крѣвѣи* (С). Тѣрише га *у зашвор* (Бр). *У сивѣону* дѣје командант (Б). Тѣри прѣђу *у чул'ѿну* па вѣри (К). Сѣпај га *у кошѣо* (Б). Крѣнуѣ *у кафѣну* (БП).

50. Када је у питању географски објекат као циљ кретања, такође се употребљава акузатив с предлогом *у*:

У Дрницу отидни па кѣпи (Г). От Пѣћи *у Бѣковицу* пѣшке смо отишл'и (ДД). По недѣл'е идѣм *у Бѣѣраг* (Н). Мѣраѣ сам да отиднем *у Пѣћ* (Си). Отѣраше ме *у Рѣѣдву* (Г). Такѣ ти ја стѣго *у Призрен* (Бр). *У Дрѣсник* дѣђѣше нѣѣом (Дс).

Гласни ми се кад идѣш *у л'ивѣду* (ДД). Иди *у ѿѿву* (Гр). Пѣбеже *у шѣму* (Т).

51. Акузатив са предлогом *у* употребљава се за одређивање недимензионираног појма као циља:

Дѣшо *у ѿѣнзију* (Б). Да дѣђете *у свѣѣѣове* (Л). Ка(д) се женијѣ билѣ са(м) *у ѣнђе* (Дс). Да спрѣмиш нѣку о(д) девѣјака да дѣје *у ѣнђѣлак* (Г). Ни сам искѣйла *у фамѣл'ију* (Љу). Свѣке зѣмѣ да идѣ *у рѣд* (С). Д идѣм *у ѿсѣѣе* (ДД). Мѣјка му се прѣудала ѣде *у Никѣл'иѣе* (Пр). Пѣнтим ка(д) се ѣдала *у Мал'ѿѣѣѣе* (СЛ).

52. Синтагмом *у* + акузатив означава се појам уз глаголе који значе нанети повреду, ударити, ранити:

Ударио ме ваѣѣн *у ѿлаву* (Св). Ўдари ме *у раме* (Б). Погодѣјѣ га стрѣлѣѣм *у ѣко* (Г). Рѣнио се ѣ ноѣу (Пр). Забол'ѣ ка(ѣ) кад се удариш *у ѿкаѣѣѣ* (Г). Ўдари ме нѣшто *у кол'ѣно* (Љу). Убѣѣ сам се *у ѿѣѣѣу* (ДД). Закачи га мѣло *у буѣѣѣѣну* (Л). Стѣпѣѣѣм па *у чѣло* (Г). Погодѣјѣло га *у мѣзак* – ни пѣтѣѣм (Си).

53. Кад се жели конкретизовати појам који се јавља као допуна глагола *йољубиџи*, употребљава се акузатив с предлогом *у*:

Да пол'убим свекра и свекрву *у руку* (Би). Мнадица трипут подигне наконче и пол'уби га *у образ* (Бл). Мртвац се л'уби *у чело* (Је). Ако је тако да те пол'убим *у око* (Ж).

54. Акузативна синтагма с предлогом *у* обична је и фреквентна у функцији прилошке одредбе за време:

Дошао *у август месец* (ДД). *У вџ ган* дођи (К). *У зору* идемо за бадњаке (Л). *У јесен* слазимо ис планине (Б). *У негел'у* би носил'и (Је). *У јонећел'ник* ми носимо крста (Св). Први пут *у вел'ике јодсте* (Т). *У јрџл'еће* се гарило (Б). *У јутру* *у саба* у вџ (Т). *У зору* стигосмо кџћи (Л). *У фебруар* сам се била јдала (Дс). *У неки вакаш* ето ти га (Ки). *У мрак* долазимо из њиве (Ки). *У неко гџба* се јтиша, те се џни извџкоше (Б). То било некат *у неко врејеме* (Је). Прџ *у јџ време* није дао паша (Бр). *У једно врејеме* дође (Т).

55. Међутим, у функцији прилошке одредбе за начин акузатив с предлогом *у* представља реткост:

Њна праши само *у чарџе* (Бр). Прича ка да је *у бејџ* (Г). Могу да ти дођем *у зајам* (Гр).

56. Синтагма *у* + акузатив, такође, реткост је и у устаљеним изразима типа:

У име бџа ја се спаџи (Бр). Јмам бџ, *у име бџа* (Г). Викнем ти ја: *стој у име нарџа* (Гр).

57. Једна од основних функција акузатива с предлогом *уз* је да означи правац кретања који је усмерен од доње према горњој, од ниже ка вишој страни:

Ударисмо *уз Кџово* (Б). Ја идџ полако *уз онџ сџџенице* (Бл). Ајка иде за њџм *уз сџло* (Пр). Ајт навџше *уз брџду*, најџеш ју (Г). Идџм с њџм полако *уз л'ивџду* (ДД). Полако паском *уз Бел'јнца* (Г). Намџчил'и би се *уз Крсџџвачки брџ* (ДД). Око поџне поџвуче се магла *уз јланџну* (С). По свџ ноћ јди *уз јл'ицу* низ јл'ицу (Је).

58. Синтагма *уз* + акузатив означава да се један појам налази у непосредној близини другог појма:

Сџдне секрџа *уз џањ* (Је). *Ус кџћу* наслџни баџњак (К). *Уз онџ мулар* турај снопоџе (Н). Сџди ту *уз мџне* немџ да ми се даљ'иш (Т). Док траје свџдба девер *уз млаџицу* (Н). Грџне с ваџривом крџка *уз оџњџиџе* (Б). Ти да сџднеш ту *уз џцак* (Би). Нџсам имџла мајку *уз џу* да порџстџм (Би). По Грџбнику кџћа *уз кџћу* (Дс).

59. Бележи се и социјативни акузатив, акузатив којим се означава учесник који са главним појмом учествује у вршењу радње:

Још прѐ вџскѐ помало сам радјјо *ус Кџду* (Г). Прџдавџо се *уз Маџа*, се џн нјје бјјо нјкакав мајстор (Си). Мајка ми бјла бачјца, па јџ помало радјла *уз њџ* (Д).

60. Предлошко-падежном везом *уз* + акузатив означава се придруживање једног појма другом па се бележи и у функцији адитивног акузатива:

Уз Ил'јју мрзан ми је и свети Ил'јја Си. Попјјем по јџдну л'џту џју-тру *ус каџфу* (Јѐ).

61. Мада се осеџа нијанса значења начина вршења радње акузативна синтагма: Наџ на Бога направјџе се *уз бџжју џџмоћ* (Г), може се тумачити и као одредба за услов вршења радње (*уз* Божју помоћ = ако Бог помогне).

62. Акузатив с предлогом по јавља се у функцији количинско-временске одредбе, где означава временско трајање онога што означава синтагма у акузативу:

По свџ нџћ би пјл'и (Л). Крџ *џо свџ нџћ* (Г). Не стџнем *џо џџо џџн* (Г). Пџсе л'џжџ *џо џџо џџн* (БП). Л'џџи радјмо, па одмџрамо *џо џџлу зџму* (Дњ). *По јџдну недџл'у* би радјл'и, *џо јџдну* одмџрџл'и (Дш). Угрџбијо би да одмџрам *џо јџдан мџсец* у џџдину (Л).

63. Ова предлошко-падежна веза употребљава се у дистрибутивној функцији:

Да попјјемо *џо јџдну* (Ки). Вџ *џо јџдну*, а јџ четјри (БП). Јџ само *џо јџдну* *ус каџфу* (Г). Да попјјеш *џо неко јџје* наштину (Јѐ). Свџки џџн *џо џџкло* дувана (ДД). Свџкоме полџзнику *џо бџнку* (Гр). Свѐма џџде *џо шамџр* (Бр).

64. Уз глаголе *кујџџџи*, *џроџџџи* цена се изражава акузативом с предлогом *џо*:

Плџтјјо и(х) *џо џџла* мџрке (Бс). Продџјѐ *џо ил'џду* мџрака џр земњѐ (Дш). Колџмбоћ се продџвџо *џо мџрџаш*, а пшеница *џо џрџш* (Г). З главѐ на главу *џо џџсу* – трјдѐсет и двѐ џѐсе (Пр).

65. Акузативом с предлогом кроз означава се простор којим се с унутрашње стране неко или нешто пробија с једног краја на други:

Протјњаш *кроз онџј зѐв* (Б). Искочјсмо *кроз овџ џрџзор* (Б). Прџђу *кроз онџ сџбу* (Јѐ). Протјња му *кроз врџџа* (Бр).

Копџчицу удџримо *краз њѐџа* (СЛ).

Крџс *Суџ Грџло* пролџзи (Т). Да прџђе *крс Кѐво* (Ки). Прџтни и *крз онџ* (Н). Прџтни *крз онџ џџлу* (Н). *Крз нџше сѐло* течѐ (Т). Носјло се и *крза сѐло* (Св). Иџе пџсл'е *крс џџл'е* (Д).

Преј саба се дйгоше и тйдоше (Б). *Преј рѝи* се насел'йше Црнагѝрци (Т). *Преј вечѝру* идѝ вѝл'ика (Л). *Преј зѝру* снй Радѝнка (Бр). Сета Пѝтка *йред Мййров гѝн* (Пр). *Преј жњѝйву* узѝше га на вѝжбу (Г). Пѝједе му мѝчка вѝла *йреј слѝзницу* (Си).

Однос између падежа места и падежа циља кретања

73. Најмаркамтнија одлика севернометохијских говора, посматрано са синтаксичког становишта, јесте неразликовање значења места и значења циља кретања, тј. употреба акузатива место локатива са предлозима на и у, односно акузатива уместо инструментала са предлозима под и пред, као у неким косовско-ресавским говорима (Јовић 1968: 159; Симић 1980: 126–136) и неким суседним говорима (Стевановић 1933–34: 104; Ивић и други 1997: 297–301).

У функцији прилошке одредбе за место употребљавају се акузативне синтагме уместо локатива с предлозима на и у:

Седи на *сѝол'йцу* (ДД). Чѝка те тѝмо на *сакѝк* (Би). Прошѝо је ову дѝр са секйром на *рѝме* (Си). Тѝмо на *бйницу* ни кѝпл'а водѝ Г. Прѝл'и смо на *Врѝло* и л'ѝти и зйми (Гр);

ѐни су тѝмо у *Бѝшоћину* (Ки). Йбрик седи у *бисѝзе* (Б). У *блѝйо* ѝна се кѝпа (Дш). Остѝл'и у *блѝйо* (Б). У *Бѝсну* сам жйвѝо (Бр). У *Дѝлац* уби јож два (Дш). ѐтац ми се заробйјо у *Ишѝл'йју* (Д). У *Јелѝвац* погйнул'и (Дш). Прѝво се у *кафѝну* здоговѝре (Јѝе). У *Кл'йну* су ўзел'и нѝкол'ико (Т). Пѝмами се у *Понѝр* (С). У *Рѝдник* сам се вѝнчѝо (Б). Пѝп Милѝн седи у *мѝју сѝбу* (Т). ѐни су имѝл'и јѝдну стрйну у *Ўчку* (Т). Сйн ми рѝдйјо у *фѝбрику* (Б). Упѝл'имо свѝћу у *цркви* (Ки). Јѝ сам у *црнйну* (Јѝу). У *црйўл'у* мѝси (С). У *шўму* погйнуо (Јѝе). Чуѝвѝл'и смо у *шўму*⁶ (Ки).

74. Нарушени систем предлога у говорима који се овде испитују, огледа се у губљењу опозиције места и циља кретања и у везама предлога *йог* и *йред* са акузативом и инструменталом као што је на ширем штокавском говорном подручју:⁷

Три дѝна држў *йог асѝѝл* слѝму (С). Игрѝду *йог ѝѝч* (Т). Онў шѝмйју вѝзану *йог ѝўшу* (Бр). Јѝ сам *йош кл'ўч* имѝо пѝчат (Гр). Штѝлу йм *йош*

⁶ Локативне синтагме са овим предлозима представљају реткост и код млађих особа код којих није изражен утицај школе; могу се чути веома ретко само код особа које настоје да говоре правилно: на *йокривѝчу* га растѝни (С). овѝј мѝс у *Пѝћи* (ДД).

⁷ На делу територије крагујевачке Лепенице „уместо инструментала у оваквим конструкцијама узима се акузатив” (Вукићевић, Лепеница 208), као и у источноцрногорском дијалекту (Стевановић, ИЦД, 106). Ову појаву бележе и: Симић, Левач, 88–90; Јовић, Трстеник 162; Ивић et al, Банат II, 306–309.

џлџче, бачија *џоџ џлџче* (Ки). Кућа *џоџ слџму* от плџта (К). свџ *џоџ сџрџжу* смо Т.

Ктела да послџша *џред џжину* (К). Пџл'имо *џред џкџне* (Л). Попџје чџшу *џрд жџло* (Л). Са секџром *џрџ кујну* (Б). Те да ме стрџл'а *џред џџ* (Б).⁸

Закључна разматрања

Анализе показују да се у севернометохијским говорима акузатив претежно употребљава у оним значењима у којима се јавља и у савременом језику. Бележи се *субјекативски акузатив*: Бол'и *џа зџб* (Д). *џредикативски*: Прекџнуше *џџће* око пџла нџћи (БП). *објекативски*: Испросџсмо му *девџку* док бџо у вџјску (Бл). *ексџликаативни*: Осџћао је *џрџжу сџвџсти* (Л), *сџа-цијални*: За овцџма полџко *уз Пџл'џвине* (Н), *џемџорални*: *Ў џрол'џће* сам се испросџла, *џ јесен* сам се џдала (Лју). *квал'ификативни*: Носџл'е су се сџкње *на џл'есџре* (С), *кванџификативни*: Кџло сџра кџшта *мил'џџрду* (Пр), *инсџрументални*: Дџдну мнџдџце сџто да *кро(с) сџџо* погл'џда свџто-ве (Гр), *социјативни*: Мџјка ми бџла бачџца, па јџ помџло рџдџла *уз џџ* (Д), *узрочни*: Оженџо се *на мџјчино навал'џвање* (Г), *акузатив основа*: *За у кџ-ла*, нџје и(х) имџо кџ, а *за у орџње* да ти надџју чкџмбу (Г), *намерни*: Рџкни и нека *гџђу за мџне* (Дш), *условни*: Нџд нџ Бога напрџвиће се *уз Бџжју џџ-моћ* (Г), *комџаративни*: Вџше *л'џчи на гџје* но на џца (Г).

Међутим, бележе се и дијалекатске особености говора. Оне се првенствено односе на предлошко-падежне везе.

1. У акузативним синтагмама нису забележени: последични и допусни акузатив, као ни предлози *међу*, *мимо* и *о*.

2. Предлог *џо* није забележен у означавању имена циља типа Отишла је *џо вџду*.

3. Нарушени систем предлога овог падежа огледа се и у губљењу опозиције места и циља кретања и у везама предлога *џог* и *џред* те се у овим везама употребљава акузатив уместо инструментала: Три дџна држџ *џог асџџл* слџму (С). Каже ће да ме стрџл'а *џред џџ* (Б).

4. Разлике према говорима узетим за основицу књижевног језика најизразитије су и најфреквентније у погледу употребе акузатива с предлозима *на* и *у* за означавање стања мировања уместо локатива: Седџ *на сџол'џцу* (ДД). Прџво се *у кафџну* зџговџре Лџе.

⁸ Иако је инструментал са са овим предлогом реткост у овом значењу, у грађи се нашло неколико примера који потврђују његову употребу у тој функцији: идџ *џрд бајрак-џџрем* Др, јутредџн ел' да се стрџл'ам *џред вџјскџм*, ел'и вечџто у робџју (Б). кад је игрџла *џред џџчем* Д.

СКРАЋЕНИЦЕ ЦИТИРАНЕ ЛИТЕРАТУРЕ

- Букумирић 2009: Милета Букумирић, *Датив у говорима северне мейхохије*, Зборник радова Филозофског Факултета, књ. XXXIX, Косовска Митровица, 2009.
- Вукићевић 1995: Милосав Вукићевић, *Говори крајујевачке Лейенице*, Приштина, 1995, 248.
- Грковић 1968: Милица Грковић, *Употреба падежа у чумићком говору*. – Прилози проучавању језика, Нови Сад, 1968. књ. 4, 133–159.
- Ивић и други 1997.: Павле Ивић, Жарко Бошњаковић, Гордана Драгин, *Банатски говори шумадијско-војвођанској дијалекти*, Друга књига: *морфологија, синтакса, закључци, текстови* – СДЗб XLIII, 1997, 1–586.
- Јовић 1968: Душан Јовић, *Тршенички говор*. – СДЗб XVII, 1968, стр. XVI + 238 + карта.
- Милорадовић 2003: Софија Милорадовић, *Употреба падежних облика у говору парашинској поморавља*, Београд, 2003. стр. 1–366.
- Пипер и други 2005: Предраг Пипер, Ивана Антонић, Владислава Ружић Срето Танасић, Људмила Поповић, Бранко Тошовић, *Синтакса савременог српског језика Простор реченица*, Институт за српски језик САНУ, Београдска књига, Матица српска, Београд, 2005 стр. 1164.
- Симић 1980: Радоје Симић, *Синтакса левачког говора I*, употреба падежних облика, СДЗб XXVI. 1980, 1–146.
- Стевановић 1933–34: Михаило Стевановић, *Источноцрногорски дијалекти*. – ЈФ XIII, 1933–34, 1–128.
- Стевановић 1975: Михаило Стевановић, *Савремени српскохрватски језик. Граматички системи и књижевнојезичка норма*, књ. II – Београд (Научна књига) 1975, стр. X + 942.

СКРАЋЕНИЦЕ ИСТРАЖИВАЧКИХ ПУНКТОВА

Б – Бања, Бл – Белица, БП – Бело Поље, Бр – Берково, Би – Бича, Бс – Будисавци, Г – Гораждевац, Гр – Гребник, ДД – Добри До, Д – Драгољевац, Др – Дреновац, Дњ – Дугоњево, Дс – Дрсник, Дш – Душевић, Ж – Жаково, К – Кош, Ки – Кијево, Кг – Ковраге, Л – Лоћане, Љ – Љубенић, Ље – Љевоша, Љу – Љубожда, Н – Накло, П – Пољане, Пр – Прекале, С – Синаје, Св – Сврке, Си – Сига, СЛ– Суви Лукавац, Т – Тучепо.

Милета Букумирич

УПОТРЕБЛЕНИЕ ВИНТЕЛЬНОГО ПАДЕЖА В ГОВОРАХ СЕВЕРНОЙ МЕТОХИИ

Резюме

Анализы показывают, что употребление винительного падежа без предлога не отличается существенно от литературной нормы (за исключением удвоения энклитических местоимений). Его значения преимущественно совпадают с значениями в современном языке, а различаются в предложно-падежных конструкциях. Эти различия относятся к предлогам между, мимо и о, которые не обнаружены в словосочетаниях с винительным падежом, как и к факту, что нейтрализована оппозиция места и цели движения. Поэтому употребляется винительный с предлогами на и у вместо предложного, а под и перед – вместо творительного. Остальные диалектные особенности не заметны в большей степени.

Ключевые слова: винительный, винительный субъекта, винительный объекта, винительный с предлогом, предложно-падежные конструкции.

